شنبه 11 بهمن 1404 - 07:43

حضرت علی اکبر (علیه السلام) الگوی جوان قرآنی

یکی از برجسته‌ترین ویژگی و فاکتورهای قرآنی و اخلاقی سبک زندگی حضرت علی اکبر(علیه السلام) دشمن شناسی و بصیرت دینی و سیاسی است،

یکی از برجسته ترین ویژگی و فاکتورهای قرآنی و اخلاقی سبک زندگی حضرت علی اکبر(علیه السلام) دشمن شناسی و بصیرت دینی و سیاسی است، در واقع نگاه ژرف و عمیق حضرت به تحولات سیاسی و اجتماعی سال 61 هجری و همچنین تحلیل صحیح و اصولی از حرکت جهادی و انقلاب امام حسین(علیه السلام) موجب شده بود که حضرت علی اکبر(علیه السلام) بهترین و زیباترین انتخاب عمر خود را اتخاذ نماید،

از جمله شخصیت های برجسته و ممتاز خاندان عصمت و طهارت(علیهم السلام)، حضرت علی اکبر(علیه السلام) فرزند برومند امام حسین(علیه السلام) است. چهره ی پرفروغ و ممتاز تاریخ اسلام که حضور او در صفحات تاریخ درس های ماندگار و سعادت آفرینی را برای جامعه انسانی بخصوص جوانان به ارمغان آورده است. امامزاده ی والا مقامی که در منابع روایی و حدیثی بیشترین شباهت ظاهری و اخلاقی با پیامبر اکرم(صلی الله عیله و اله) برای او ذکر شده است.[1]

با مطالعه و اندیشه در سبک زندگی این امامزاده جلیل القدر به خوبی می توان شاخص هایی از سبک زندگی توحیدی و موحدانه را استخراج نمود، شاخص های قرآنی و اخلاقی که بیش از پیش جامعه جوان اسلامی به آن نیازمند است. در این نوشتار سعی داریم به برخی از شاخص های مهم سبک زندگی حضرت علی اکبر(علیه السلام) اشاره کنیم.

حضرت علی اکبر (علیه السلام) الگوی قرآنی برای جوان
شاید برخی افراد در ذهنشان این چنین تصور کنند که حضرت علی اکبر(علیه السلام) چون در منزل امام معصوم(علیه السلام) زیسته، از این رو انتظاری بیش از این از او نمی رفت که دارای صفات برجسته اخلاقی و قرآنی باشد، این دسته افراد باید در داوری و قضاوت خود در خصوص افراد به این موضوع توجه داشته باشند، که در طول تاریخ بشریت افرادی علی رغم پیامبرزاده بودن نتوانسته اند، بهره ای از نشان و حیات پدری را برای خود به یادگار داشته باشند.[2]

این موضوع نشان می دهد که موضوع تربیت دینی امری اکتسابی است که حتی در محیط خانوادگی و ایدآل نیز باید برای بدست آوردن فضایل اخلاقی تلاش کرد و از آفت و آسیب های آن غافل نشد.

۱- پرورش یافته مکتب توحید
بدون شکی یکی از مهمترین افتخارات زندگی حضرت علی اکبر(علیه السلام) پرورش یافتن در مکتب توحید بود، اهتمام خاص امام حسین(علیه السلام) در پرورش فرزند خود به اصول و معیارهای تربیتی و قرآنی، از جناب علی اکبر(علیه السلام) شخصیتی متأدب به آداب اسلامی و متخلق به اخلاق الهی ساخته بود، اهتمام و توجه ممتاز امام حسین(علیه السلام) به موضوعات آموزشی و پرورشی فرزندان به گونه ای بود که نقل شده است، وقتی عبد الرحمان سلمی به حضرت علی اکبر(علیه السلام) سوره حمد را آموخت و آن حضرت آن سوره را در مقابل پدر قرائت کرد، امام حسین(علیه السلام) جایزه ویژه و بسیار چشمگیر به معلمش عطا کرد.[3]

این موضوع به خوبی گواه قسمتی از سیره تربیتی حضرت علی اکبر(علیه السلام) است. پرورش یافتن در مکتب توحید موجب می شود که در توصیف حضرت علی اکبر(علیه السلام) نقل شود که شبیه ترین افراد به خلق و خوی پیامبر(صلی الله علیه و اله) بود.[4]
یکی از ابعاد وجودی سبک زندگی حضرت علی اکبر(علیه السلام) شاخص ایثار، مهروزی، و انسان دوستی است، البته درک و فهم عمق این شاخص کار ساده ای نیست، چرا که ایثار و نوع دوستی حضرت علی اکبر(علیه السلام) دارای ابعاد و مختصات گسترده ای است.
۲- با ولایت تا شهادت
یکی از زیباترین و با ارزش ترین خصوصیات قرآنی و اخلاقی حضرت علی اکبر(علیه السلام) همراهی و پشتیبانی از ولایت تا آخرین قطره خون است، این نوع ولایت مداری و شهادت طلبی در برابر استکبار زمان گویای این است که در منطق و سلوک اخلاقی و قاموس سیاسی و اجتماعی سرباز ولایت شکست معنایی ندارد؛ چرا که یا در این مسیر به پیروزی و غلبه بر دشمن دست خواهند یافت یا اینکه در مسیر اثبات باور ولایت مداری به درجه رفیع شهادت مفتخر خواهند شد.

موضوعی که در فرهنگ قرآن این چنین به آن اشاره شده است: «مِنَ المُؤمِنینَ رجالٌ صَدَقوا ما عاهَدُوا اللّهَ عَلَیهِ فَمِنهُم مَن قَضیٰ نَحبَهُ وَمِنهُم مَن یَنتَظِرُ وَما بَدَّلوا تَبدیلًا؛[5] در میان مؤمنان مردانی هستند که بر سر عهدی که با خدا بستند صادقانه ایستاده اند؛

بعضی پیمان خود را به آخر بردند (و در راه او شربت شهادت نوشیدند)، و بعضی دیگر در انتظارند؛ و هرگز تغییر و تبدیلی در عهد و پیمان خود ندادند».

بنابر گزارش برخی مفسران قرآن کریم در حادثه دردناک کربلا امام حسین(علیه السلام) در بالین برخی از شهدای آن تاریخ این آیه ذکر شده را قرائت می کردند.[6]

-۳ بصیرت و دشمن شناسی
یکی از برجسته ترین ویژگی و فاکتورهای قرآنی و اخلاقی سبک زندگی حضرت علی اکبر(علیه السلام) دشمن شناسی و بصیرت دینی و سیاسی است، در واقع نگاه ژرف و عمیق حضرت به تحولات سیاسی و اجتماعی سال 61 هجری و همچنین تحلیل صحیح و اصولی از حرکت جهادی و انقلاب امام حسین(علیه السلام) موجب شده بود که حضرت علی اکبر(علیه السلام) بهترین و زیباترین انتخاب عمر خود را اتخاذ نماید، و به خوبی مرز میان حق از باطل را تشخیص دهد، انتخابی که هم گواه بر ولایت مداری ایشان بود و هم ریشه در بصیرت دینی و دشمن شناسی حضرت داشت.

در واقع همراهی با امام حسین(علیه اسلام) و قدم گذاشتن در مسیری که به طور قطع و یقین سرانجامی جز شهادت را به دنبال نداشت، نه به خاطر علاقه و رابطه فرزند و پدری بلکه به واسطه مسئولیت شناسی و تکلیف مداری بود که ریشه در آگاهی و معرفت دینی و سیاسی جناب علی اکبر(علیه السلام) داشت، موضوعی که به روشنی مصداق یک حرکت قرآنی است:
«قُل هٰذِهِ سَبیلی أدعو إلَی اللّهِ ۚ عَلیٰ بَصیرَةٍ أنا وَمَنِ اتَّبَعَنی ۖ وَسُبحانَ اللّهِ وَما أنا مِنَ المُشرکینَ؛[7] بگو: این راه من است من و پیروانم، و با بصیرت کامل، همه مردم را به سوی خدا دعوت می کنیم! منزّه است خدا! و من از مشرکان نیستم!»

جلوه ای از بصیرت و دشمن شناسی حضرت علی اکبر(علیه السلام) را می توان در میدان رزم مشاهده کرد، از آنجا که برخی از مقاتل نسب مادری ایشان را به بنی امیه نزدیک معرفی کرده اند،[8] برخی از یزیدیان در روز عاشورا سعی داشتند با ارسال پیامی پیشنهاد پناهندگی به حضرت بدهند، ولی با جواب قاطع و دندان شکن علی اکبر(علیه السلام) مواجه شدند که فرمود: «اِنّ قرابَةَ رَسولِ اللهِ آحَقّ اَنْ تُرعیٰ؛ رعایت خویشاوندی رسول خدا به حقیقت نزدیک تر است».[9]

همچنین در منابع تاریخی نقل شده است عمر بن سعد با دیدن علی اکبر(علیه السلام) در میدان جنگ از او می خواهد که میدان جنگ را ترک کند تا در امان باشد. امّا جناب علی اکبر این پیشنهاد را رد کردند.

-۴ ایثار، مهرورزی و انسان دوستی
یکی از ابعاد وجودی سبک زندگی حضرت علی اکبر(علیه السلام) شاخص ایثار، مهروزی، و انسان دوستی است، البته درک و فهم عمق این شاخص کار ساده ای نیست، چرا که ایثار و نوع دوستی حضرت علی اکبر(علیه السلام) دارای ابعاد و مختصات گسترده ای است، یک بعُد ظاهری آن در صحرای کربلا زمانی متجلی می شود که جان بر کف مأمور بدست آوردن آب برای کودکان، زنان و مادران تشنه می شود.[10]

جلوه دیگر این ایثار را می توان در بذل جان و دفاع از امام تا رسیدن به درجه رفیع شهادت مشاهده کرد، در یک نگاه دیگر می توان این ایثار و نوع دوستی و مهروزی را در صحنه دفاع از حقّ و نجات امّت از جهالت مدرن مشاهده کرد، جهاد و قیامی که اگر صورت نمی گرفت، بشریت را در خطر انقراض انسانیت قرار می داد.«وَ بَذَلَ مُهجَتَهُ فیکَ لِیَستَنقِذَ عِبادَکَ مِنَ الجَهالَةِ وَ حَیرَةِ الضَّلالَةِ؛[11] و خون قلبش را بخشید تا بندگانت را از نادانی و سرگردانی گم‏راهی، نجات دهد».

-۵ قاطعیت و شجاعت
یک فاکتور دیگر سبک زندگی حضرت علی اکبر(علیه السلام) مسأله قاطعیت، رادمردی و شجاعت است، او چون شیر مردی نترس به قلب دشمن یورش می برد و از انبوه دشمن حتی اندک ترس و واهمه ای به خود راه نمی دهد، مهارت و شجاعت حضرت در مواجه با دشمن به گونه ای بود که کسی یارای مقابله رو در رو را با وی نداشت؛ کما اینکه در منابع نقل شده است برای به شهادت رساندنش یک حرامی با کمین کردن او را به درجه رفیع شهادت می رساند.

قتی «مُرّة بن مُنقِذ بن نُعمان عبدی‏»، شجاعت علی اکبر(علیه السلام) و مهارت و شمشیر زدنش را در جنگ دید، در جایی کمین کرد و از پشت، با نیزه به او یورش آورد و دیگر دشمنان هم با شمشیرهایشان به او تاختند و او را به شهادت رساندند».[12]

پی نوشت ها:
[1]. ر.ک: سید بن طاوس، اللهوف علی قتلی الطفوف، ۱۳۴۸ش، ص۱۱۳؛ خوارزمی، مقتل الحسین، ۱۴۱۸ق، ج۲، ص۳۴.
[2]. سوره مبارکه هود،آیه 46.«قالَ یا نُوحُ إنَّهُ لَیْسَ مِنْ أهْلِکَ إنَّهُ عَمَلٌ غَیْرُ صالِح‏...؛فرمود: «ای نوح! او از اهل تو نیست! او

عمل غیر صالحی است‏».
[3]. ر.ک: المناقب لابن شهرآشوب: ج 4 ص 66، الديوان المنسوب إلى‏ الإمام علىّ عليه السلام: ص 72 نحوه وفيه الشعر فقط، بحارالأنوار: ج 44 ص 191 ح 3.
[4]. ر.ک: سید بن طاوس، اللهوف على قتلى الطفوف، ۱۳۴۸ش، ص۱۱۳.
[5]. سوره مبارکه الأحزاب آیه ۲۳.
[6]. ر.ک:تفسیر نمونه، ج‏17، ص247؛ نور الثقلین جلد 4 صفحه 259.
[7]. سوره مبارکه یوسف آیه ۱۰۸.
[8]. ابوالفرج اصفهانی، مقاتل الطالبیین، ۱۴۰۸ق، ص۸۶.
[9]. ابی مخنف، وقعة الطف، ۱۴۲۷ق، ص۲۷۶.
[10]. ر.ک: الأمالی للصدوق: ص 220 ح 239، بحارالأنوار: ج 44 ص 316 ح 1.
[11]. تهذیب الأحکام: ج 6 ص 113 ح 201.
[12]. تاریخ الطبری: ج 6 ص 64؛ ذوب النضّار: ص 119، بحار الأنوار: ج 45 ص 375.
راسخون